

וְיִצְהָרְךָ - הצד"י בשווא נח, ויש להזהר שלא להבליע את הה"א שאחריה ולקרוא וְיִצְרָךְ. וכן בכל מקום בו מנוקד שווא נח לפני אות גרונית, יש להזהר שלא תבלע האות הגרונית. ולהלן רשימת המילים בפרשה שיש להזהר בהן בזה: **וּבְבִקְמָתְךָ. לְפָרְעָה. הַצִּרְעָה. הַנְּשָׁאֲרִים. וְעֵנָף. וְרַעְבָּךְ. וְלִירָאָה. וְהַחֲמַת. בְּבִקְמָתְךָ. וְשִׁעְרָה. וְהָאָנָה. וּבְרִשְׁעָתָה. וְהָאָנָף. לְהַכְעִיסוֹ. וּבְאִהְלֶךְ. הַתְּאֲנָף. וּבְחַבְעָרָה. רָשָׁעוֹ. וּמִשְׁנָאָתוֹ. אֶלְעֶזֶר. לִירָאָה. וְלֹאֲהָבָה. בְּזִרְעָם. בְּשִׁבְעִים. וְיֹאבֶדֶם. זִרְעָךְ. וְלַעֲבָדוֹ. וּבְשַׁעְרֶיךָ.**

ז' י"ד: **מִכְלֵי־הָעֵמִים** - יש להקפיד לנגן את הטעם כראוי במקף, ולא להשמיט את המקף ולהטעים מְכַל הָעֵמִים.

ז' ט"ו: **וְכָל־מִדּוֹי מִצָּרִים הָרָעִים** - יש להקפיד על הניגון המחבר של התלישא קטנה, שלא ישמע כאומר: **וְכָל מִדּוֹי, מִצָּרִים הָרָעִים.** אלא הכל ענין אחד: **וְכָל מִדּוֹי מִצָּרִים הָרָעִים."**

ז' ט"ו: **יָדַעְתָּ** - העי"ן בשווא נח, ואין להבליעה ולקרוא יִדְתָּ, או לקרוא יָדַעְתָּ בפתח העי"ן. וכן הוא להלן ח' ה', ט' ג': **וְיָדַעְתָּ. ולהלן ח' י', י"א ט"ו: וְשָׁבַעְתָּ. ולהלן ט' ב': יָדַעְתָּ, שְׁמַעְתָּ. ולהלן ט' כ"ג: שְׁמַעְתָּם. ולהלן ט' כ"ד: דַּעְתָּי.**

שְׁנָאִיךָ - הנו"ן בשווא נע.

ז' ט"ז: **עֵינֶיךָ** - יש להקפיד על הגייה נכונה של העי"ן, שלא ישמע שקורא אֵינֶךָ באל"ף.

עֵינֶךָ - הנו"ן בשווא נע.

עֲלִיָּהֶם - יש להקפיד על הגייה נכונה של העי"ן, שלא ישמע שקורא אֲלִיָּהֶם באל"ף. וכן הוא להלן.

ז' י"ח: **אֶת אֲשֶׁר־עָשָׂה** - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים אֶת־אֲשֶׁר עָשָׂה.

ז' י"ט: **הַגְּדֹלָת, וְהַמְּפָתִים, וְהַזֶּנֶן, מַפְנִיָּהֶם** - השוואים נעים. וכן הוא להלן.

לְכָל־הָעַמִּים - יש להקפיד לנגן את הטעם כראוי במקף, ולא להשמיט את המקף ולהטעים לְכָל הָעַמִּים.

ז' כ': **הַנְּשָׁאֲרִים וְהַנְּסִתָּרִים מִפְּנֵיךָ** - יש להקפיד להטעים היטב את הטפחא המפסיק שבתחתית הַנְּסִתָּרִים, שהוא ניגון מפסיק יותר מהתביר"ב שבתחתית הַנְּשָׁאֲרִים, שאם לא יטעים כראוי ישמע שהנסתרים מפניהם יאבדו, בעוד שפירושו שיאבדו מפניהם הנשארים והנסתרים.

ז' כ"ג: **הַשְּׂמָדִם** - המ"ם בשווא נע.

ז' כ"ד: **וְהָאֲבָתָה** - הדלי"ת בשווא נח, ולא בשווא נע", למרות הקושי". ויש להזהר שלא להבליעה בתי"ו שישמע כאילו קרא וְהָאֲבָתָה. או לחלקה לשתי מילים ולקרוא וְהָאֲבָדָה. ואם אינו יכול לקרוא בשווא נח בלי להבליע את הדלי"ת או לחלקה לשתי מילים, עדיף לקוראה בשווא נע. וכן הוא להלן ח' י"ט: **וְעַבְדָּתָם. ולהלן ט' ג': וְהָאֲבָדָתָם. ולהלן י' י': עַמְדָתִי. ולהלן י"א ט"ז: וְעַבְדָּתָם. ולהלן י"א י"ז: וְאֲבָדָתָם. ולהלן י"א י"ט: וְלַמְדָתָם.**

הַשְּׂמָדָךְ - הדלי"ת בשווא נע".

ח' א': **אֲשֶׁר אָנֹכִי מֵצִינָךְ הַיּוֹם תִּשְׁמְרוֹן לְעִשְׂוֹת** - יש להקפיד להטעים היטב את הטפחא המפסיק שבתחתית הַיּוֹם, שהוא ניגון מפסיק יותר מהתביר"ב שבתחתית מֵצִינָךְ, שאם לא יפסיק כראוי ישמע שרק היום ישמרו לעשות, בעוד שפירושו שהדברים שמצווה היום ישמרו לעשות תמיד".

ח' ב': **הַלִּיכָךָ** - הכ"ף בשווא נע. ואע"פ שיש ספרים המנקדים הַלִּיכָךְ בחטף פתח, אין להגותו כפתח, אלא כשווא נע פשוט". וכן הוא בכ"ף שלהלן ט"ו: **הַמּוֹלִיכָךָ.**

ובתנועת חיריק, כשהחיריק הוא חיריק מלא, דהיינו שכתובה אות יו"ד אחר החיריק, התנועה היא תנועה גדולה, וכשהחיריק הוא חיריק חסר, דהיינו שלא כתובה אות יו"ד אחר החיריק, התנועה היא תנועה קטנה. וכן בתנועת שוורק-קובוץ, כשכתובה אות וי"ו אחר תנועת השוורק, התנועה היא תנועה גדולה, וכשלא כתובה אות וי"ו אחר תנועת השוורק, מנוקד בקובוץ, והתנועה היא תנועה קטנה.

ויש מקומות שאע"פ שלא כתובה אות יו"ד אחרי החיריק או וי"ו אחר השוורק, התנועה נחשבת לתנועה גדולה, כיון שהתיבת היתה ראויה להיכתב עם יו"ד או וי"ו, אלא שבכתיב התורה פעמים רבות כתובות תיבות מלאות וחסרות שלא כמו הכללים, ולכן נכתב חיריק חסר ללא יו"ד או שוורק ללא וי"ו, אע"פ שראוי היה להיכתב עם יו"ד או וי"ו, וכיון שעל פי הכללים ראוי היה להיכתב עם יו"ד או וי"ו, לכן השווא שאחר תנועות אלו הוא נע, ככל שווא הבא לאחר תנועה גדולה, ומשום כך הונח מתג לפני השווא להורות שיש להניע את השווא כיון שנחסרה כאן אות (כן כתב מנחת שי על תיבת גִּבְיָתִי (בראשית ל"א ל"ט), ועל תיבת לָלֵאת (שמות כ"ו ד'), ובמאמר המאריך (סוף תירוצי חקירה ב'). והדברים מוסדים על דברי רד"ק (מכלול צ"ח ע"א, ושם קל"ח ע"א, והביאו במנחת שי שמואל א' ז' ז') שכתב שגם כאשר התנועה גדולה נכתבת בכתיב חסר, צריך לקרוא אותה כתנועה גדולה).

ט"ז ובמשנה (פסחים נ"ה ע"ב) איתא שאחד מהדברים שאנשי יריחו עשו שלא כדין, שהיו כורכין את שמע. ופירש רבא בגמרא (נ"ו ע"א) שהיו אומרים היום על לבבך, ומשמע היום על לבבך ולא מחר על לבבך. וכיוצא בזה המטעים כאן את התביר בניגון מפסיק יותר מהטפחא, משמע היום תשמרון לעשות, ולא מחר תשמרון לעשות.

" כמבואר בארוכה במאמר החטפים שחטף פתח זה הוא ניקוד מושאל הבא לסמן על שווא נע, ואינו חטף פתח ממש.

" מחמת קלות האות הגרונית במבטא, כאשר יש לפנייה אות המנוקדת בשווא נח, יש נטיה להשמיט את האות הגרונית מהמבטא, ולנקד את האות שלפניה בניקוד שלה במקום בשווא נח (כגון: מִלֶּךְ במקום מִלֵּאךְ, שִׁמּוֹן במקום שִׁמְעוֹן, וְיִנֵּג במקום וְיִנְהֵג). וזה מצוי פעמים רבות, וצריך זהירות רבה מאד ע"מ לא להיכשל בזה. וכבר הזהיר על זה ביסוד ושורש העבודה (שער שלישי פרק שני), והאריך שם להראות לעין כל את גודל קלקולי התיבות וחסרון האותיות במי שאינו נזהר לקרוא כראוי. וציין לדבריו בבאור הלכה (סימן ס"א, ד"ה ידגיש).

" וכיון שעל פי הטעמים הכל ענין אחד, אין הכרע מהטעמים האם הכוונה שמו"ם הם רעים, או שהמצרים הם רעים (אמנם בפשטות מסתבר יותר שהכוונה שהמדיים הם רעים). ומ"מ, אם קורא את התלישא קטנה בניגון מפסיק, ממילא מכריע שהכוונה שהמצרים הם רעים, בעוד שעל פי הטעמים אין בזה הכרעה.

" בניגון הטעמים המקובל יש נטיה להטעים את התביר בניגון מפסיק יותר מהטפחא, אך באמת הטעם טפחא הוא מפסיק יותר מהתביר, ויש להקפיד על הניגון המתאים בכל מקום של צירוף הטעמים תביר וטפחא, כי בהרבה מקומות זה משנה את פירוש הענין.

" ולא יתכן כלל שיבוא כאן שווא נע, שהרי אין שווא נע בא לפני דגש. וכל הטעם שהתי"ו דגושה, משום שלפניה שווא נח.

" הגיית הדלי"ת הרפה דומה להגיית האות זי"ן, ואין כל קושי להגותה בשווא נח לפני האות תי"ו, אך כיון שאצל האשכנזים והספרדים נשתכחה הגיית הדלי"ת הרפה, והוגים כל דלי"ת כמו הדלי"ת הדגושה בדגש קל, נוצר קושי להגותה לפני האות תי"ו. וראה מש"כ בזה בשו"ת פאת שדך ח"ב סוף סימן כ"ה.

ט"ז הכלל הוא ששווא אחר תנועה גדולה הוא שווא נע, ואחר תנועה קטנה הוא שווא נח.

עֲנִתָּהּ - העי"ן בפתח, והנו"ן דגושה, והוא מלשון עינוי. והקורא עֲנִתָּהּ בחטף פתח ונו"ן רפה, משנה משמעות ללשון עניה או ענווה¹¹. וכן הוא להלן.

עֲנִתָּהּ לְנִסְתָּהּ - השוואים נעים.

בְּלִבָּבָהּ - הבי"ת בשווא נע.

ח' ג': **וְעִנְיָהּ** - היו"ד בשווא נח, והנו"ן דגושה, והוא לשון עינוי. והקורא וְעִנְיָהּ היו"ד בפתח והנו"ן רפה, משנה משמעות ללשון עניה.

וְיִאֲכֻלָּהּ - הלמ"ד בשווא נע¹².

הִמָּן - הה"א בפתח, והמ"ם בדגש. והוא לשון מן עם ה"א הידיעה לפניו. והקורא הִמָּן בקמץ ורפה¹³, משנה משמעות של הִמָּן האגגי.

אֲשֶׁר לֹא יִדְעֶתָ - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים אֲשֶׁר־לֹא יִדְעֶתָ.

ח' ד': **בְּלִתָּהּ** - הלמ"ד בשווא נע.

ח' ה': **מִיִּסְרָךְ** - הסמ"ך בדגש, והשווא נע.

ח' ז': **נִחְלִי מִיָּם** - הטעם מלעיל בנו"ן¹⁴.

ח' ח': **אֲרֻצֵּי־חַיִּת שָׁמָן** - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים אֲרֻץ יִתְשָׁמָן.

ח' ט': **אֲשֶׁר אֲבִינָהּ בְּרָזָל** - יש לנגן את שני המונחים כראוי, ואין להשמיט את המונח הראשון ולהטעים אֲשֶׁר־אֲבִינָהּ בְּרָזָל במקף¹⁵.

ח' י': **אֲשֶׁר נִתְּוֹלָךְ** - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים אֲשֶׁר־נִתְּוֹלָךְ.

ח' י"א: **הַשְּׁמֶר** - הטעם מלעיל בשי"ן, והמ"ם בסגול. ויתכן שאם קרא הַשְּׁמֶר מלרע נחשב לשינוי משמעות¹⁶.

ח' י"ב: **וּבְתִים** - התי"ו בדגש קל, ולא בדגש חזק¹⁷.

ח' י"ג: **וּבְקֶרֶךְ** - הרי"ש בשווא נע.

וְצִאָהּ - הנו"ן בשווא נע.

נָחַשׁ | שָׂרָךְ - יש להקפיד לשהות מעט בפסיק שאחר תיבת נָחַשׁ, שאם לא יפסיק ישמע שהשרף הוא תואר לנחש¹⁸, בעוד שהם שני דברים¹⁹.

אֲשֶׁר אֵין־מִים - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים אֲשֶׁר־אֵין מִים.

ח' ט"ז: **הַמֶּאֱכָלָךְ** - מוטעם בשני טעמים. הכ"ף בקדמא, והכ"ף סופית במרכא.

הַמֶּאֱכָלָךְ - הלמ"ד בשווא נע²⁰.

לְהִיטִיבָךְ - הבי"ת בשווא נע²¹.

ח' י"ז: **עָשָׂה לִי** - הטעם מלעיל בעי"ן²².

ח' י"ח: **הָקִים** - יש להקפיד על הגייה נכונה של הה"א, שהוא שם פעולה. שלא ישמע שקורא אָקִים באל"ף, שהוא לשון מדבר. וכן הוא להלן.

ט' ה': **וְלִיעֶקֶב** - הוי"ו במתג, והלמ"ד שאחריו בשווא נח²³. וכן הוא להלן כ"ז.

ט' ו': **כִּי עַם־קִשָּׁה־עֲרָף** - יש להקפיד לנגן את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים כִּי־עַם קִשָּׁה־עֲרָף.

הַבְּרִית - הבי"ת בדגש, והשווא נע. וכן הוא להלן.

ט' י': **בְּאַצְבָּע** - הטעם מלרע בבי"ת.

ט' י"ד: **לְגוֹי־עֲצֻזִים וְרַב מִמֶּנּוּ** - יש להקפיד לנגן את הטעמים כראוי, ולא להטעים לְגוֹי עֲצֻזִים וְרַב מִמֶּנּוּ.

ט' י"ז: **וְאֲשַׁבְּרָם** - הבי"ת בדגש, והשווא נע.

השמר, והוא כמו לומר תירא ואח"כ אל תירא, ולכן כתב שהוא מלשון שמרים, כלומר שקוט על שמריך, והראיה, שהמילה מלרע שלא כדרך המקרא.

והאבן עזרא בשפת יתר (סימן צ"ג) כתב על דברי דונש שזוהי שהמילה מלרע אין להוכיח שפירושה שונה, כי מנהג הנפעל להיות פעם מלעיל ופעם מלרע, ואין משפט לשון הקודש לעשות הפרש בטעמים אלא בשמות, ודברי דונש רחוקים מאד, עכ"ל. אך בפירושו (בראשית כ"ד ז') כתב וז"ל: כל השמר מלעיל מלשון שמירה, ואשר מלרע לשון שמרים, כמו השמר והשקט, כטעם שקט הוא על שמריו, עכ"ל. ונראה שחזר בו ממה שכתב בשפת יתר.

ורד"ק (ישעיה ז' ד'. שרשים שרש שמר) פירש ג"כ כדונש שמלרע הוא לשון שמרים, אך הביא שרש"ג פירש שהוא לשון שמירה, וכן תרגם יונתן, שהלא בכל מקום תרגם "אסתמר", ולא חילק בין מלעיל למלרע.

והעולה מכל זה, שהקורא השמר מלרע במקום מלעיל, לדונש רד"ק ואב"ע בפירושו יש בזה שינוי משמעות, ולרס"ג ואב"ע בשפת יתר אין בזה שינוי משמעות, וכן נראה מתרגום יונתן.

¹¹ ענין זה מבואר בגליון פרשת שמות תשע"ה הערה ט"ז.

¹² כבבמדבר כ"א ו': וְיִשְׁלַח יְיָ בָּעָם אֶת הַנְּחָשִׁים הַשָּׂרָפִים וְיִנְשְׁכוּ אֶת הָעָם. ששם השרפים הם תואר לנחשים. וכמבואר ברש"י ובשפתי חכמים שם שכאן הם שני דברים ושם הם דבר אחד.

¹³ ונמסר כאן במסורה שהוא מן ו' (או ז') פסקין דמיין, דהיינו שיש בהם הפסק בין שני שמות שהראשון מוטעם במהפך והשני בפשטא, והוא כדי שלא יטעו שהם דבר אחד. וכיו"ב נָטַף | וְשִׁחַלְתָּ (שמות ל"ד), תוֹרִין | דְּכָרִין (עזרא ז' י"ח).

¹⁴ ענין זה מבואר בגליון פרשת שמות תשע"ה הערה כ"ג.

¹⁵ כבשמואל ב' כ"ב ל"ו: וַתִּתֵּן לִי מִגֵּן יִשְׁעָךְ וַעֲנִתָּךְ תִּרְבֶּנִּי. ופירש שם רש"י שהוא מלשון ענווה, וברד"ק שם פירש שהוא לשון עניה (אך בפסוק המקביל בתהלים י"ח ל"ו): וַתִּתֵּן לִי מִגֵּן יִשְׁעָךְ וַיִּמְדֵּךְ תִּסְעִדֵנִי וַעֲנִתָּךְ תִּרְבֶּנִּי. פירש גם רד"ק כרש"י שהוא מלשון ענווה).

¹⁶ לקוראים בהגיה המבחינה בין קמץ לפתח, אם לא ידגישו את האות, אע"פ שעשו שלא כדון, לא שינו משמעות, כיון שהמשמעות ניכרת גם ללא הדגש ע"י הפתח. אך לקוראים בהגיה שאינה מבחינה בין קמץ לפתח, שאצלם כל הבדול בין המשמעים הוא ע"י דגשות ורפיון האות, אם לא ידגישו יש לחשוש בזה לשינוי משמעות.

¹⁷ משום נסוג אחור. וענין זה מבואר בגליון פרשת שמות תשע"ה הערה י"ז.

¹⁸ כא ענין זה מבואר בגליון פרשת שמות תשע"ה הערה ל'.

¹⁹ כל תיבת השמר שבמקרא מוטעמת מלעיל והמ"ם בסגול, פרט לפעם אחת שמוטעמת מלרע והמ"ם בצירי (בישעיה ז' ד': הַשְּׁמֶר וְהַשְּׁקֵט אֱלִיתֶיךָ). וניתן היה לומר שמשפט התיבה להיות מוטעמת בכל מקום מלרע, אלא שבשאר המקומות הטעם מלעיל משום שתיבת לָךְ כתובה אחר תיבת הַשְּׁמֶר, ולכן הטעם נסוג אחור (ואכן כך כתב המלבי"ם בישעיה שם).

אך באמת לא יתכן לומר כן, שאע"פ שברוב המקומות אכן כתוב הצירוף הַשְּׁמֶר לָךְ, ובזה אפשר לומר שהטעם נסוג אחור, תיבת השמר מוטעמת מלעיל גם במקומות בהם לא יתכן שהטעם נסוג אחור (כגון: הַשְּׁמֶר מִפְּנֵי שְׁמוֹת כ"ג כ"א), הַשְּׁמֶר מִעֵבֶר (מלכים ב' ו' ט'), שלא יתכן נסוג אחור משום שהתיבה שאחריה אינה מוטעמת בראשה), ומוכח שמשפט תיבת השמר להיות מוטעמת מלעיל.

ובפירוש תיבת השמר שבישעיה המוטעמת מלרע, נחלקו המפרשים, רבינו סעדיה גאון פירש שהוא מלשון שמירה, כשאר השמר שבמקרא, אך דונש בתשובותיו לרס"ג (תשובה קכ"א) השיג עליו, שאיך יאמר אל תירא אחר שאמר

ט' י"ח: **על פליחטא תקב** - יש להקפיד לגנו את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים על-פליחטא תקב.

ט' י"ט: **עליכם** - יש להקפיד על הגייה נכונה של העי"ן, שלא ישמע שקורא אליכם באל"ף.

ט' כ': **ובאחריו** - הוי"ו במתג, והבי"ת שאחריו בשווא נח"כ.

ט' כ"א: **ואשרף אתו | באש** - יש לגנו את שני המונחים כראוי, ואין להשמיט את המונח הראשון ולהטעים ואשרף-אתו | באש במקר.

אתו - | מונח ופסיק אחריו, ואינו מונח לגרמיה.

לעפר - הלמ"ד בשווא נע, ולא בסגול. ויש למהר ולקצר בקריאתה שלא תשמע כסגול"כ.

ט' כ"ג: **עלו** - העי"ן בחטף פתח, והוא לשון ציווי. ויש להקפיד שלא ישמע כאומר עלו בקמץ, שהוא שינוי משמעות לשון עברי"כ.

ט' כ"ח: **אשר הוצאתנו משם** - יש לגנו את שני המונחים כראוי, ואין להשמיט את המונח הראשון ולהטעים אשר-הוצאתנו משם במקר.

י' ב': **ואכתב** - הוי"ו בשווא. ואין לקרוא ואכתב בקמץ.

י' י': **השחיתך** - יש להקפיד על הגייה נכונה של הה"א, שהוא לשון עבר נסתר. שלא ישמע שקורא אשחיתך באל"ף שהוא לשון מדבר.

י' י"ב: **ועתה** - יש להקפיד על הגייה נכונה של העי"ן, שלא ישמע שקורא ועתה באל"ף. וכן הוא להלן.

י' י"ד: **הן** - יש להקפיד על הגייה נכונה של הה"א, שלא ישמע שקורא הין באל"ף.

י' י"ז: **ואדני** - האל"ף נשמעת, ואין להבליעה ולקרוא ואדני"כט.

י"א ד': **ויאבדכם** - הוי"ו בשווא נח, והבי"ת בדגש ושווא נע.

י"א ו': **בתיכם** - התי"ו בדגש קל, ולא בדגש חזק"כ.

י"א ו': **ואתאליהם** - יש אומרים שהאל"ף בקמץ קטן, וי"א שהאל"ף בקמץ גדול.

ואת פליחיקום - יש להקפיד לגנו את הטעמים במקומם הנכון, ולא להטעים ואת-פליחיקום.

היקום - הוי"ו ד רפה, ובשווא נח"כ.

י"א ז': **עיניכם** - הנו"ן בצירי, והוא לשון רבים. ויש להזהר שלא ישמע שקורא עינכם בשווא נע, שהוא שינוי משמעות ללשון יחיד.

י"א ט"ז: **פן יפתה** - יש להקפיד להפריד בין הדבקים, ולהגות את הוי"ו ד כראוי, שלא ישמע כאומר פנפתה, ויובן שקורא פן נפתה.

ועבדתם - יש להקפיד על הגייה נכונה של העי"ן, שלא ישמע שקורא וואבדתם באל"ף.

י"א י"ז: **ותרה אף-י** - יש להזהר שלא להבליע את האל"ף ולקרוא ותרף-י.

מהרה - יש להקפיד על הגייה נכונה של הה"א, שלא ישמע שקורא מהרה באל"ף.

י"א י"ח: **עלידכם** - הדלי"ת בשווא נח.

י"א י"ט: **ובשכבך** - הוי"ו במתג, והבי"ת שאחריו בשווא נח"כ.

י"א כ"ד: **גבלכם** - הלמ"ד בשווא נע* טו.

חילופי נוסחאות

ט' ב': **פני ענק** / (פני-ענק)

במרכא - בכתבי היד: ט"ב ט"ג ט"ד ט"ו ט"ח, ס"א ס"ג ס"ד ס"ה ס"ו ס"ז ס"ח ס"ט ס"י ס"ב ס"ד ס"ט ס"י ס"ז, א"א א"ב א"ג א"ד א"ה א"ו א"ז א"ח א"י ~ ובדפוסים: מק"ג, רא"פ, לטריס, גינצבורג, קסטנו, ברויאר.

במקפ - בדפוסים: רוו"ה, קורן. ~ וכן הוא בעין הקורא.

הגרונת שאחר הקמץ מנוקדת בחטף קמץ קטן, מסתבר שהקמץ שלפניו הוא קמץ קטן.

ואמנם אין דרך קמץ קטן לבוא בהברה פתוחה, אך כאן ההברה סגורה במקורה, שהלא האות הגרונת היתה ראויה להנקד בשווא נח (אחליקס), ורק בגלל שדרך שווא נח באות גרונת להתרחב לחטף, הורחב השווא שבאות הגרונת לחטף קמץ ונפתחה ההברה. וכיון שבמקור ההברה היתה סגורה, דינה כהברה סגורה, ולכן יכול לבוא בה קמץ קטן.

לא שהרי כתבו המדקדקים (ראה רד"ק מוכה ב' י"ב ותהלים פ"ו ב') שקמץ עם מתג הוא קמץ גדול, ואף כשנראה שע"פ משפט הלשון הוא אמור להנקד בקמץ קטן.

וכן כתבו המדקדקים שאחר קמץ קטן יבוא תמיד שווא נח או דגש, וכאן שאין דגש אחר הקמץ הוא בהכרח קמץ גדול. וכך היא מסורת הספרדים שכל קמץ שאין אחריו שווא נח או דגש, הוא נהגה כקמץ גדול.

לב עיין במאמר על השווא שאחר ה"א הידיעה שם מבואר שכאשר נשמט הדגש שאחר ה"א הידיעה (או אחת מהאותיות כל"ב המנוקדות בפתח להורות על ידוע), ואין מתג לפני השווא, השווא נח.

וכאן בכל הספרים אין מתג לפני השווא, ומוכת שהיו"ד שאחריה בשווא נח.

לב רי"ף (ברכות ט"ו ע"ב), והובא בתוס' (שם ד"ה בין הדבקים), ובשאר הראשונים, וכן הוא בטור ובשו"ע (או"ח סימן ס"א סעיף י"ט).

כ" משום שיש לחשוש לשינוי משמעות אם קורא לעפר בסגול, שהלא ה"א הידיעה (או אחת מהאותיות כל"ב הכוללים בתוכם ה"א הידיעה) הבאה לפני אותיות הח"ע קמוצות, מנוקדת בסגול (כגון: הקרים, הקמון, הקדר, הקצר, הקלל, קחלב, קחטן, הקרים, לעני). ולכן אם מנוקד כאן לעפר בסגול, הוא מורה על עפר ידוע, ואם מנוקד לעפר בשווא, אינו ידוע.

כ" לקוראים בהגייה המבחינה בין קמץ לפתח, אם לא יקפידו לקרוא את העי"ן בחטף, אע"פ שעשו שלא כדיון, לא שינו משמעות, כיון שהמשמעות ניכרת ע"י ההגייה. אך לקוראים בהגייה שאינה מבחינה בין קמץ לפתח, שאצלם כל הבידול בין המשמעים הוא ע"י החטף שבעי"ן, אם לא יקפידו לקרוא את העי"ן במהירות וחסיתה יש לחשוש בזה לשינוי משמעות.

כ" הכלל הוא, שבשם אדנות ואולקות, אם באה לפנייהם אחת מהאותיות מש"ה, האל"ף נשמעת, ואם באה לפנייהם אחת מהאותיות וכל"ב, אין האל"ף נשמעת, ואז יבוא במקום האל"ף מתג שמאריך מעט את תנועת הפתח או הצירי, וע"י זה נשמע כעין אל"ף (וסימנך, מש"ה מוציא וכל"ב מכניס).

וכאן הוא אחד מהיוצאים מן הכלל המנויים במסורה, שאע"פ שבאה אות וי"ו לפני שם אדנות, האל"ף נשמעת.

ל על פי הסברה הדקדוקית מסתבר יותר שהקמץ הוא קמץ קטן, שהלא חולם שמתבטל והופך לקמץ (דרך חולם להפוך לקמץ כאשר מתארכת המלה והתנועה מתרחקת מהטעם, כגון כנון פתל - קתליקס, שוש - שרשיקס), הקמץ הוא קמץ קטן. וכאן היה חולם במקור (בחיבת אהל), וא"כ כשהתבטל החולם והפך לקמץ, בפשטות הוא קמץ קטן. ועוד, שדרך האות הקודמת לחטף, להנקד בניקוד החטף, ומכיון שהאות

י"א ז': אֶת-כָּל-מַעֲשֵׂה / (אֵת כָּל-מַעֲשֵׂה)

במונת, והאל"ף בצירי – בכתבי היד: טא"ס ט"ב ט"ג ט"ד ט"ו ט"ז ט"ח, ס"א ס"ב
 ס"ג ס"ד ס"ה ס"ו ס"ז ס"ח ס"ט ס"י ס"יא ס"יב ס"יג ס"יד ס"טו ס"טז ס"יז. ~ ובדפוסים: רא"פ,
 לטריס, גינצבורג¹², קסוטו, ברויאר. ~ וכן כתבו אור תורה ומנחת שי.

במקף, והאל"ף בסגול – בכתבי היד: ס"ו ס"ז ס"ח ס"ט ס"י, א"א א"ב א"ג א"ד
 א"ה א"ו א"ז א"ח א"ט א"י. ~ ובדפוסים: מק"ג, רוו"ה, קורן. ~ וכן הוא בעין
 הקורא.

י"א ט"ז: פֿון יפֿתָה / (פֿון-יפֿתָה)

הנז"ן במרכא – בדפוס: ברויאר. ~ וכן נכון לפי כללי הטעמים לה.

במרכא – בכתבי היד: ט"ב ט"ג ט"ו ט"ח, א"ו. ~ ובדפוס: ברויאר. ~ וכן נמסר בחילופים בשם בן אשר ובן נפתלי'.

במקף – בכתבי היד: ט"ד, ס"א, ל"ב ס"ג, ל"ה ס"ו ס"ז ס"ח ס"ט ס"י, כ"א
 ס"א ס"ב ס"ג ס"ד ס"ה ס"ו ס"ז, א"א א"ב א"ג א"ד א"ה א"ז א"ח א"ט א".
 ~ ובדפוסים: מק"ג, ר"פ, רו"ה, לטריס, גינצבורג, קסטוט, קורן. ~
 בעזי המורא.

לד ובגליון כתב שבספרים אחרים מוטעם את־ במקף ובלא נגינה.

ל' ובמסורה שם נמסר "פליגא נחלי", כלומר שיש בזה מחלוקת, ויש מי שמטעים במרכא ולא במקף.

לענין מעשה, כיון שכלל זה ברור ומוסכם, ואף בכתבי היד הטעמים כן, ומקור ההטעמה במתג בטעות בלבד, אין ספק שיש להטעים במרכא ולא במתג. ואכן בתנ"ך בריואר הדפיס בכל מקומות אלו במרכא ולא במתג.